

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Odebírání českých dětí v cizině

Výklad pro kurs MVV1968K na Právnické fakultě Masarykovy univerzity

Zdeněk Kapitán

www.umpod.cz

Podstata odebírání

- v rámci systému sociálně-právní ochrany jiných států existují případy, kdy je z rodiny odebráno dítě a svěřeno do ústavního zařízení či do jiné formy náhradní rodinné péče s tím, že se následně hledá další řešení situace
- měl by být informován český zastupitelský úřad (Vídeňská úmluva o konzulárních stycích – čl. 37 odst. 2)
- prostor pro intervenci státu je v těchto případech dán v mezích právních předpisů státu obvyklého bydliště

Souhrnné statistiky

- viz samostatný soubor

Strategie České republiky

- důraz na to, aby cizí státy Českou republiku včas informovaly o záměru odebrání, nebo o odebrání
- na prvním místě se snažíme komunikovat jak s rodinou, tak především s orgány v zemi odebrání
- následuje komunikace s cizími orgány; v ní usilujeme o tento postup
 - 1. aby byly děti vráceny co nejdříve do rodiny nebo do širší rodiny**
 - 2. aby byly děti vráceny (umístěny) do České republiky**
 - 3. aby cizozemské soudy přenesly příslušnost na české soudy**
- zejména pro body 1. a 2. vytváříme aktivity směřující ke zvýšení prestiže rodiny v řízeních před zahraničními soudy; to však musí mít reálný základ a vyžaduje součinnost rodiny

Intervence GB – systémové srovnání 2015

- v současné době je v GB cca 69 000 odebraných dětí (nebo dětí, u nichž hrozí odebrání), z toho je 75 % v pěstounské péči, 5 % adoptováno, 9 % v zařízeních (pěstounská péče), 6 % v menší komunitě před odchodem z péče a 5 % u rodičů
- ve srovnání s vnitrostátní britskou tendencí dosahujeme daleko častěji řešení, které odpovídají výše zmíněné strategii (viz souhrnné statistiky) – zejména roste podíl vydání dětí do České republiky a přenesení příslušnosti k českým soudům
- pravděpodobná tendence – přenos mezinárodní příslušnosti do České republiky

Specifikum Norska

- Norsko není členským státem Evropské unie, ani smluvním státem haagské úmluvy z roku 1996; tyto dva nástroje jsou schopny garantovat mezinárodní spolupráci; jinak zůstávají jen prostředky diplomatického práva
- základním nástrojem řešení je aktivita v soudním řízení, v němž se o osudu dětí rozhoduje; aktivitu rodičů v tomto řízení žádný diplomatický tlak nenahradí
- Analogické případy v řízení před Evropským soudem pro lidská práva (dva případy rozhodnuté jako neporušení Úmluvy Norskem)

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Systemová hodnocení

Hodnotící poznámky

- schází systémový nadhled k němu směřuje aktivita Rady Evropy – Parlamentní shromáždění by mělo na svém jarním zasedání projednat zprávu Výboru pro sociální věci, zdraví a udržitelný rozvoj z ledna 2015
- potřeby a zájmy dospělých přehlušují zájmy dětí
- politické postoje nahrazují či popírají právo a zájmy dětí
- v případě kritiky cizích států musíme být připravení unést kritiku státu vlastního

Funkce státního občanství

- v oblasti soudního projednání soukromoprávních záležitostí je upozadřováno státní občanství a nahrazuje jej kritérium obvyklého bydliště jako místa životních zájmů osob(y)
- obsah státního občanství a nároků vůči státu, které z titulu tohoto právního svazku plynou, není univerzálně definován

Aplikace Úmluvy o právech dítěte

- povaha regulace – primárně se jedná závazky státu a vzdor progresivnímu vývoji v nauce mezinárodního práva je stále sporné, zda se práv garantovaných úmluvou může dovolávat jednotlivec (self-executing)
- opomíjí se primární limit aplikace úmluvy – nejlepší zájem dítěte
- úmluva má univerzální povahu; státní občanství nijak zásadně neovlivňuje výkon práv z ní (viz další snímek)

Článek 20 Úmluvy o právech dítěte

1. Dítě dočasně nebo trvale zbavené svého rodinného prostředí nebo dítě, které ve svém vlastním zájmu nemůže být ponecháno v tomto prostředí, má právo na zvláštní ochranu a pomoc poskytovanou státem.

2. Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečí takovému dítěti v souladu se svým vnitrostátním zákonodárstvím náhradní péči.

*3. Tato péče může mezi jiným zahrnovat předání do výchovy, institut "kafala" podle islámského práva, osvojení a v nutných případech umístění do vhodného zařízení péče o děti. **Při volbě řešení je nutno brát potřebný ohled na žádoucí kontinuitu ve výchově dítěte a na jeho etnický, náboženský, kulturní a jazykový původ.***

Aplikace Evropské úmluvy LPZS

- nejpodstatnější z ní je ochrana práva na spravedlivý proces a na rodinný život
- odebrání z rodiny má být dočasným opatřením; pokud se k němu stát uchýlí, je odpovědný za to, že bude činit opatření pro aktivní práci s rodinou tak, aby mohlo být dítě do rodiny vráceno (s výhradou nejlepšího zájmu dítěte)
- prostor pro stát – v případě porušení těchto garancí je prostor pro intervenci státu ve prospěch vlastního občana v řízení před ESLP

Systemová poučení

- biologickou vazbu v rodině lze podporovat především v rámci prevence, zejména kvalitním systémem terénních služeb pro rodiny
- pokud děti z rodiny nebudou odebírány, není třeba intervence v podobě náhradní rodinné péče či ústavní výchovy
- v případě odebrání dítěte z rodiny je třeba práci s rodinou zahájit co nejdříve
- je třeba podporovat také odpovědnost rodiny za vlastní osud

Úřad pro mezinárodněprávní
ochranu dětí

Děkuji za pozornost.
